

פרשת ויקהל-פקודי

The Teshuva of the Mikvah

Hashem's life-giving energy is within all creations. When one perceives Hashem's involvement in all, he will achieve genuine awe of Hashem and be ashamed to act in ways that are against the Divine will. This realization transforms darkness into light, which is the purpose for which the world was created. Due to this awareness that transforms darkness into light, Hashem's presence rests among the Jewish nation.

In this derasha, the Bat Ayin explains that many people don't succeed to see Hashem everywhere in the world, and remain steeped in the materialism of the world. Hashem, therefore, created the institution of teshuvah, which opens their eyes to perceive Hashem in the world. The mikvah represents teshuvah since one who immerses in the mikvah thinks to himself, "just as I cleanse myself in water, I will cleanse my soul with teshuvah." Particularly, on Friday and Erev Yom tov it is important to immerse in the mikvah in order to leave behind the materialism of the week and to prepare oneself for the holiness of Shabbat and Yom Tov. Furthermore, Moshe Rabbeinu trained the nation to do teshuvah by teaching them to detach themselves from materialism before Shabbat arrives. When one successfully returns to Hashem in teshuva and detaches himself from materialism, he merits the experience of a greater manifestation of Hashem's presence, as is evidenced by the state of the Jewish people after their teshuva for the sin of the golden calf and the creation of the Mishkan.

When the Jewish nation recognizes Hashem and when they do teshuvah, the Shechinah rests on them.

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל וגו', ששית ימים וגו'.

"And Moshe assembled the entire nation of Yisrael, and he told them... [during] six days you shall do your word, but on the seventh day you must rest..."

אלה פקודי המשכן משכן העדות וגו' עבודת הלויים ביד איתמר וגו'.

Parashat Pekudei begins with the pasuk, **"These are the accountings of the Mishkan, the dwelling place of the testimony.... The work of the Levites under the leadership of Itamar..."**

פִּירַשׁ רַשִׁי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכָּן, רָמַז לַמִּשְׁכָּן שְׁנֵי מִשְׁכָּנוֹת שְׁנֵי פְעָמִים בַּשָּׁתִּי חוֹרְבָנִין עַל עֲוֹנוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל,

Rashi explains that the pasuk states the word Mishkan twice as a hint to the dwellings of Hashem (i.e. the two Batei Mikdash) that were taken as a collateral (משכון) when they were destroyed due to the sins of the people of Israel. Hashem didn't punish the Jewish nation for their sins by destroying them. Rather, Hashem took the Beit HaMikdash as collateral in their

stead. According to this explanation, the word משכן doesn't only refer to the Mishkan, but to the concept of the Beit Hamikdash being taken as collateral.

וַיֵּשׁ לְהַבִּין שְׁלִכְאוּרָה לְשׁוֹן מִשְׁכּוֹן הוּא לְשׁוֹן תַּרְגּוּם, וְהַתּוֹרָה נִיתְּנָה כּוֹלָה בְּלִשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ (בראשית רבה יח, ד)¹ חוץ מאותן המקומות שֶׁנִּזְכְּרוּ בַסְּפָרִים, כְּגוֹן 'יֵגֶר שְׁהִדּוּתָא' (בראשית לא, מז), וַיֵּשׁ לְכָל אֶחָד מֵהֶם טַעַם,

There is a need to understand this, for it seems that the word משכן (collateral) is an Aramaic expression, and the Torah was given entirely in Hebrew (See Beraishit Rabbah 18:4), except for those places in the Torah where Aramaic words are mentioned explicitly. An example is the name of the place where Yaakov Avinu made a pact with Lavan, which is the Aramaic name יגר שהדותא (Bereishit 31:47), and each exception has a reason. In any event, it is difficult to translate the word משכן as "collateral" since this is not one of the instances in which a word is clearly Aramaic. We must assume that the default language of the Torah is Hebrew.

כִּי עֵיקָרָה שֶׁל תּוֹרָה הוּא לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ, כִּי בְּלִשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ נִבְרָא הָעוֹלָם (בר"ר שם),

This is due to the fact that, primarily, the Torah is in the Hebrew because the world was created with the holy language. (Beraishit Rabbah, ibid)

וּמִשְׁכּוֹן הוּא לְשׁוֹן תַּרְגּוּם, וּבְלִשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ נִקְרָא בְּשָׂאָר שְׁמוֹת כְּגוֹן עֲבוֹט אוֹ עֲרֵבוֹן (דברים כד, יא, בראשית לח, יח)².

Furthermore, the word משכן when used to mean a collateral is Aramaic, yet in Hebrew there are other words that mean collateral, such as עֲבוֹט and עֲרֵבוֹן. (Devarim 24:11 and Beraishit 38:18) Why, then, would the word משכן refer to a collateral when two other words already employed by the Torah could have been used?

Hashem is happy when we recognize His presence that is concealed in all creations

וּלְהַבִּין זֶה, דְּהִנֵּה כְּתִיב (תהלים קד, לא) 'יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׁיו', וְאָמַר הַמַּגִּיד זִלְלָהּ"ה (מאור עינים ליקוטים ד"ה טוב לי תורת) פִּירוּשׁ 'לְעֵלָם' הוּא לְשׁוֹן הָעֵלְמָה³.

¹ במדרש שם: רבי פנחס ורבי חלקיה בשם רבי סימון אמרי כשם שניתנה תורה בלשון הקודש כך נברא העולם בלשון הקודש.

² בכת"י מצוין גם לפסוק 'אם חבל תחבל שלמת רעך' (שמות כב, כה).

³ זה לשונו שם: נמצא כי כל העולם עם כל הנבראים, מאחר שנעשו על ידי פיו יתברך, גם כן נעלם בהן החיות מאור אין סוף ברוך הוא, נמצא שכל עולם עם כל הנבראים הוא גם כן תורה, מאחר שגם שם הוא דבור והעלם אלהותו יתברך בהן, ומטעם זה נקרא עולם מלשון העלם, וכל זה על ידי שאנו חומריים שאי אפשר לנו כלל להשיג כי אם על ידי בחינת העולם, שאור חיותו יתברך נעלם ונסתר אצלנו בבחינת האמור, ואם כן בכל דבר שיראה ויעשה בעולם ידבק חיותו לאור אין סוף ברוך הוא הנעלם בהדבר ההוא בין בתורה בין בשארי דברים כו'.

In order to understand this, we can observe that which is written (Tehillim 104:31) 'יהי כבוד ה' 'Hashem's honor is forever. Hashem is happy with His creation.' The Maggid of Chernobyl (Meor Einayim, Likutim) explained that the word לעלם means the concealment, concealed.

רצונו לומר שבחינת 'כבוד ה' המתייחסת כל העולם הוא בהעלם בכל נברא להחיותו בכל עת,

The intention of the pasuk is that **כבוד ה' (the glory of Hashem) refers to the idea that Hashem's constant giving of life to the entire world is hidden within every creation to give it life at every moment.** The pasuk in Tehillim is, therefore, telling us that Hashem's life force is hidden within all creation.

וזהו עיקר עבודת האדם, לראות ולהסתכל תמיד באותה בחינה הנעלמת שבכל נברא להחיותו מאין ליש בכל עת ורגע, ועל ידי זה יראה ויפחד ויבוש מהבורא ברוך הוא,

A primary task of a person is to always see and perceive how at every moment Hashem gives life to everything in a hidden manner to bring it from nothingness into existence at all times. With this awareness, one will fear, dread, and be ashamed from the Creator. When one is always aware of Hashem's omnipresence and recognizes that all of creation is given life from Hashem at every moment, he will be embarrassed to use any aspect of creation for personal benefit that does not enhance his connection to Hashem.

ויוציא ויעלה אותו הבחינה למקורו ושרשו, ולהפך חשוכא לנהורא.

With such recognition of Hashem's presence, **one will extract and raise this matter** [the Divine energy that gives life to all creation] **to its source and root, thereby turning darkness into light.**

וכאשר מקיים האדם כל זאת, ותמיד הוא עובד בבחינה זו, אז נשלם פונת הבורא ברוך הוא בבריאת העולם,

When a person achieves this accomplishment and constantly serves Hashem in this manner, Hashem's intention for Creation is fulfilled, for he has turned darkness into light and judgement into compassion.

ואז 'ישמח ה' במעשיו' שאמר ונעשה רצונו, שברא עלמא בגין דיתקרי רחום, בגין דיתקרי חנוף⁴.

The pasuk then concludes, 'ישמח ה' במעשיו', **"Hashem is happy with His creations" since Hashem stated His will and it was fulfilled.** This means that when one knows לעלם (concealed everywhere), 'ישמח ה' במעשיו', then Hashem is happy with His creations **because Hashem created the world in order to be called רחום וחנון,**

⁴ זוה"ק ח"ג רנז, ב: אוף הכי מארי עלמא, קדם דברא עלמא וברא בריין דיליה, למאן אתקרי רחום וחנון או דיין, אלא כל שמהן דיליה אינון כנויין, ולא אתקרי בהון אלא על שם בריין דעלמא.

compassionate and kind. When one recognizes Hashem's presence in everything, he perceives that there is Divine compassion in the world, and then Hashem's intention for Creation is fulfilled.

The combination of judgement and mercy in creation, and the concept of teshuva

וְזֶהוּ בְּתַחֲלָה עָלָה 'בְּמַחֲשָׁבָה' לְבְרֹא אֶת 'הָעוֹלָם' בְּמִדַּת הַדִּין וְכו' (פסיקתא רבתי פרשה מ הובא ברש"י בראשית א, א),

This is alluded to by the statement of Chazal that, במדת "העולם" לברוא את "העולם" במדת, which means, **"Initially, the thought arose to Hashem, so to speak, to create the world with the attribute of strict justice..." (Pesikta Rabbati 40, stated in Rashi on Bereishit 1:1)**

רצונו לומר שְׁעִיקָר בְּחִינַת אֱלֹהוּת הוּא בְּמַחֲשָׁבָה, בְּבִחִינַת הָעֹלָם, וְצִרְיָ הָאָדָם לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ תָּמִיד כְּנ"ל,

This means that the primary attribute of Godliness is concealed in thought, which is hidden, and one must constantly look for it. Thoughts are concealed, and the word "עולם" (which means "world") can also be translated concealed. Thus, Chazal are hinting to us that initially, Hashem wanted to create the world with His presence concealed, like thoughts, and a person would have to constantly look for and reveal the Godliness that is concealed in creation.

וְרָאָה שְׂאִין בְּחִינַת הָעֹלָם מְתַקֵּינִים, כִּי לֹא כָּל אָדָם זֹכֶה לִרְאוֹת תָּמִיד בְּחִינַת הָעֹלָם, וְכִשְׂרָאָה בְּחִינַת הַגְּשָׁמִיּוֹת בְּלִבָּד אֵין זֶה רְצוֹן הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא, שִׁיתֵּף עִמּוֹ מִדַּת הַחֶסֶד וּבְרָא תְּשׁוּבָה, וְהַקְדִּים תְּשׁוּבָה לְעוֹלָם.⁵

However, Chazal explained that **when Hashem saw that the attribute of His presence being concealed would not last since no person can merit to constantly see Hashem's concealed presence, and, furthermore, His desire would not be fulfilled if people only would perceive the physical nature of existence without recognizing Hashem's presence, Hashem then joined the attribute of kindness into the creation of the world and created the concept of teshuva. Teshuva was, therefore, created prior to the establishment of the world.** Hashem's self-concealment leaves many people steeped in the material realm. Consequently, if the world would have been created exclusively with the attribute of strict justice and Divine concealment, it would not be possible for people to fulfill one of the primary purposes for which the world was created. Therefore, Hashem created the institution of teshuva so even if one did not initially recognize Hashem, he would be able to reflect on the deeper aspect of his actions, and

⁵ פסחים נד, א: שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם ואלו הן, תורה, ותשובה, וגן עדן, וגיהנם, וכסא הכבוד, ובית המקדש, ושמו של משיח. תורה דכתיב כו', תשובה דכתיב (תהלים צ, ב) 'בטרם הרים ילדו', וכתוב (שם פסוק ג) 'תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם'.

see Hashem's presence in his life and in creation. Teshuva, thus, enables one to transform the darkness of strict judgement and concealment of Hashem into the light of compassion that gives one a chance to look deeper and recognize Hashem's involvement in his life.

Two types of Divine compassion

וְזֶהוּ ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנוּן וְגו' (שמות לד, ו),

This is also alluded to in the thirteen attribute of Divine compassion, which state, ה' ה' א-ל רחום, "Hashem! Hashem! G-d! Compassionate and kind..." (Shemot 34:6) וחנן,

וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (ר"ה יז:): ה' קודם שִׁיחַטָּא הָאָדָם, ה' אַחֲרֵי שִׁיחַטָּא הָאָדָם⁶,

Our rabbis explained (Rosh Hashanah 17b) that the Divine name ה' is stated twice in this pasuk because the compassion of **Hashem is before the person sins, and** the compassion of **Hashem is after a person sins** and does teshuva. Just as Hashem's compassion is bestowed upon a person when he is innocent, Hashem's compassion is also bestowed upon a person who has sinned, but does teshuva.

וְעַל זֶה נִקְרָאִים יִשְׂרָאֵל בְּנִים אֲתָם לָהּ (דברים יד, א), 'בְּנֵי בְכוּרֵי יִשְׂרָאֵל' וְגו' (שמות ד, כב), כִּי ב' פְּעָמִים שָׁם הֶעָצָם הַזֶּה הַזֶּה בְּרוּךְ הוּא עוֹלָה גִמְטְרִיָּא ב"ן,

Therefore, the People of Israel is referred to in the Torah with the description 'בנים אתם לה', "You are children of Hashem" (Devarim 14:1) and בני בכורי ישראל, "My firstborn son Yisrael." (Shemot 4:22) This is because the primary name of Hashem, which is הוי"ה, multiplied by two is the gematriya of ב"ן (son), which is 52. These two examples of Hashem's compassion for a person before he sins and after he has done teshuva for sinning are hinted to in the name בן that is used twice in order to describe the Jewish people as the "son" or the "firstborn son" of Hashem.

וּכְשֶׁמְשַׁלְמִים יִשְׂרָאֵל בְּבַחֲיִנַת תְּשׁוּבָה אֲזִי נִשְׁלָם שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת קוּדֵם שִׁיחַטָּא וְאַחֲרֵי שִׁיחַטָּא כֵּן ל'.

When a Jew perfects himself through teshuvah, the two names of Hashem that refer to his status before he sinned and after he sinned are complete.

The mikvah represents teshuva

וְנִרְאָה לִי גַם כֵּן עַל דֶּרֶךְ זֶה, עַל מֵה דְּאִיתָא בְּפִנוּנוֹת (עץ חיים שער מד פ"ז) 'גְּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב פָּח' (תהלים קמז, ה) גִּמְטְרִיָּא רל"ו, שִׁיעוּר קוּמָה, עַד כָּאן⁷.

⁶ בגמ' שם: ה' ה' אני הוא קודם שיחטא האדם, ואני הוא לאחר שיחטא האדם ויעשה תשובה.

Furthermore, it seems to me that according to this approach, we can explain that which is found in the mystical teachings of the Arizal known as the **Kavvanot (Eitz Chaim 44:7)** on the pasuk **כח** גדול אדונינו ורב **"Our Master is great and abundantly powerful..." (Tehillim 147:5)** קומה. The Arizal states that the expression **כח** is the **gematriya of 236 which is the size of** קומה. The concept of קומה refers to a highly esoteric Kabbalistic notion in which Hashem's metaphorical "measurements" represent different ideas. In this highly metaphorical and anthropomorphic text, Hashem's "measurements" are said to be 236 thousand myriad (2,360,000,000) parsangs, that are hinted to in the expression **כח** ורב, which is 236.

וְנִרְאָה לומר על דרך זה רמז על פי פה מעשיו הגיד לעמו' (תהלים קיא, ו), וְאֵיִתָּא (תיקו"ז יג). שְׁמִרְמֵז לְבַחֲנֵת כ"ח אותיות דְּעֹבְדָא דְּבְרָאשִׁית⁸,

We can suggest according to this path that a hint to this is to be found in the pasuk **כח מעשיו** **"The strength of His actions will declare (testify for) His people."** (Tehillim 111:6) Regarding this, it is found (Tikkunei Zohar 13a) that this pasuk alludes to the 28 letters (כ"ח) of the first pasuk of the Torah, **בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ**, which introduce the act of creation. Since the word **כח** (strength) is the value of 28, the pasuk "The strength of his actions will declare for His people" alludes to the pasuk that introduces creation, which contains 28 letters. The Tikkunei Zohar further explains that this hints to Betzalel, who knew how to connect the twenty eight letters with which the Heavens and Earth were created in order to create the Mishkan.

Divine "measurements"

וְלִזֶּה מְרִמֵּז וְרַב כַּח גִּמְטְרִיא רל"ו, שִׁיעוּר קוֹמָה, אוֹתִיּוֹת מְקוֹה⁹,

It is for this reason that the expression **כח** (abundantly powerful), which came from the Tehillim 147:5, is the **gematriya** of 236. This is the **size of** קומה (the "Divine measurements"), and the letters קומה **spell** מקוה. Thus, there is an association between the *mikvah* and Creation.

Mikvah represents teshuvah, which is the purpose of Creation

שֶׁעֲנִין הַמְקוֹה שֶׁמְטַהֵר אֶת הַטְּמֵאִים, כְּלוֹמֵר עַל יְדֵי מַה מְטַהֵר, בְּוודָּאִי אֵינּוּ הַעִיקָר הַטְּהוֹרָה עַל יְדֵי מַיִם הַגְּשָׁמִיִּים, כִּי אִם הַעִיקָר הַטְּהוֹרָה תְּלוּי בְּלֵב,

⁷ ז"ל שם: רל"ו והוא שיעור קומתו של יוצר בראשית, והוא רל"ו אלפים רבבות פרסאות, כמנין גדול אדונינו ורב כח'.

⁸ בתיקו"ז שם: והמשכילים, בהון אשתמודעין אתוון, דאתמר בהון יודע היה בצלאל לצרף אותיות שבהם נבראו שמים וארץ, ואינון כ"ח אתוון, וארבע סרי אחרנין גניזין בהון, ואלין אינון כ"ח אתוון, 'בראשית ברא אלקי"ם את השמים ואת הארץ', ועלייהו אתמר 'כח מעשיו הגיד לעמו'.

⁹ תיקו"ז לט, א: במקוה דילה, דאיהו מקוה ישראל ה', ואיהו שיעור קומה, דהכי אינון אתוון דמקוה, קומה.

We must understand the matter of the *mikvah* purifying the impure. Why does a *mikvah* purify the impure? Certainly, the purification doesn't take place primarily through the physical water! Rather, the primary purification depends on the thoughts of *teshuvah* of the heart.

כְּמֵאֵמֶר הַכְּתוּב (ישעיה א, טז) 'רַחֲצוּ הַזֵּכֹּה הַסִּירֵי רֹעַ מֵעַלְלֵיכֶם וְהִטְהַרְוּ, כִּדְאִיתָא בְּרַמְבַּ"ם (הלכות מקוואות פי"א א ה"ב) שֶׁעֲנָנָן הַמִּקְוָה הוּא דֶּרֶךְ מִשָּׁל לְבַחֲנֵינָהּ רוּחָנִיּוֹת לְטַהֵר אֶת לְבוֹ¹⁰.

This is like the pasuk states (Yeshayahu 1:16), "Wash and cleanse yourselves [in a *mikvah*], remove your evil deeds and purify yourselves." The explanation of this is like the concept found in the Mishneh Torah of the Rambam (Hilchot Mikva'ot 11:12), which explains that the *mikvah* is a metaphor to represent the spirituality that purifies one's heart. To paraphrase, the Rambam (Hilchot Mikva'ot 11:12) explains, "It is certain that the laws of *tumah* and *taharah* (spiritual impurity and purity) are a *gezeirat hakatuv* (biblical decree). They are not among the matters that the human mind can understand rationally and figure out on its own. Rather, they are *חוקים*, [mitzvot that for which we do not know the reason]. The *mikvah* that purifies the impure is a *חוק* because *tumah* isn't like tar or excretions that come off with water. Rather, it is a *gezeirat hakatuv*. It is dependent on one's intention, as *Chazal* say, if one immerses in a *mikvah* without intention, he doesn't become pure. Nevertheless, the *mikvah* has a lesson: When a person intends to be pure and he goes to the *mikvah*, he becomes pure, although nothing on his body changed. Similarly, when one intends to purify his soul from the impurity of the soul, which is caused by sinful thoughts and bad character traits, since he decides to abandon those ways...he becomes pure..."

וְלִזְהָ צְרִיכִים לְטַהֵר אֶת עַצְמוֹ בְּמִקְוָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת¹¹ וּבְעֶרֶב הַרְגֵּל¹², פִּירוּשׁ, מִשָּׁל לְרוּחָנִיּוֹת שֶׁצָּרִיךְ לְטַהֵר מִחֲשָׁבוֹת לְבוֹ הַטְּרוֹד כָּל יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה בְּגִשְׁמִיּוֹת, וּבְעֶרֶב שַׁבָּת צָרִיךְ לְפָנּוֹת מִחֲשָׁבוֹת מִכָּל הַמִּחֲשָׁבוֹת, וּלְכַבֵּס וּלְטַהֵר אֶת עַצְמוֹ לִכְנֹס לְבַחֲנֵינָהּ שַׁבָּת, בְּחִינַת קְדוּשָׁה.

It is for this reason that one must purify himself in a *mikvah* on Erev Shabbat and Erev Yom Tov. This is because, as a metaphor for spirituality, the *mikvah* teaches us that one must purify the thoughts of his heart, which are preoccupied all week with physical matters. On

¹⁰ זה לשון הרמב"ם שם: דבר ברור וגלוי שהטומאות והטהרות גזירות הכתוב הן, ואין מדברים שדעתו של אדם מכרעתו, והרי הן מכלל החוקים, וכן הטבילה מן הטומאות מכלל החוקים הוא, שאין הטומאה טיט או צואה שתעבור במים, אלא גזירת הכתוב היא, והדבר תלוי בכוונת הלב, ולפיכך אמרו חכמים טבל ולא הוחזק כאילו לא טבל, ואעפ"כ רמז יש בדבר כשם שהמכוין לבו לטהר כיון שטבל טהור, ואעפ"כ שלא נתחדש בגופו דבר, כך המכוין לבו לטהר נפשו מטומאות הנפשות שהן מחשבות האון ודעות הרעות כיון שהסכים בלבו לפרוש מאותן העצות והביא נפשו במי הדעת טהור, הרי הוא אומר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם, השם ברחמי הרבים מכל חטא עון ואשמה יטהרנו, אמן.

¹¹ עיין שער הכוונות דרושי סדר שבת דרוש א' ענין כוונת הטבילה.

¹² ראש השנה טז, ב: ואמר רבי יצחק חייב אדם לטהר את עצמו ברגל, שנאמר (ויקרא יא, ח) 'ובנבלתם לא תגעו' [וברגל משתעי קרא, רש"י].

Erev Shabbat, one must remove those thoughts, and cleanse and purify himself in order to enter into Shabbat, the realm of holiness.

וְזֶהוּ בְּחִינַת 'מִקְוָה', בְּחִינַת תְּשׁוּבָה, שְׁנֵיתֵי חֲדָשׁ, עַל יְדֵי בְּרִיאַת חֲדָשָׁה,

This is represented by the concept of the *mikvah*, which represents *teshuva* through which one becomes a new creation.

וְהוּא 'שִׁיעוּר קוֹמָה' בְּחִינַת וָרֵב כַּח, אוֹתִיּוֹת דְּעוֹבְדֵי דְּבְרֵי אֱשִׁית¹³,

When the Arizal said that שִׁיעוּר קוֹמָה ("Divine measurement") **is represented by** the expression *teshuva*, this refers to the *מקוה*, which is represents *teshuvah*, and is associated with **the letters that were used to bring about Creation** since because the world was created for *teshuvah*.

שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם בְּשִׁבְלֵי דִּיתְקָרִי רַחוּם וְחֲנוּן, וְיִמְחֹל לְכָל הַשְּׂבִים, וְיִהְיֶה ה' קוֹדֵם שְׁיִחְטָא ה' אַחֲרֵי שְׁיִחְטָא, וְזֶה אִי אֶפְשָׁר רַק עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָאוּ בְּחִינַת בֶּן, כִּנ"ל.

The world was created so that Hashem will be called compassionate and gracious, so that He will forgive those who return in *teshuva*. Then there will be a manifestation of "Hashem before one sins is Hashem after one sins." Yet, this can only occur through the Jewish nation, who is called Hashem's בן.

Nissan is an ideal time for teshuvah

וּבְחִינָה זוֹ מְסוּגָלֶת גַּם כֵּן בְּחֲדָשׁ נִיסָן, שָׁבוּ נִבְרָא הָעוֹלָם עַל פִּי חַד מֵאֵן דְּאָמַר (ר"ה יא.),

The month of Nissan, which, according to one opinion (Rosh Hashana 11a) is the month in which the world was created, is an auspicious month for this concept of doing *teshuvah*.

וְנִקְרָא 'חֲדָשׁ הָאֲבִיב' (שְׁמוֹת יג, ד), נוֹטְרִיקוֹן אָב י"ב, שֶׁהוּא הַתְּגִלּוֹת הַמִּדָּה רְאוּנוֹה שֶׁל ה'י"ג מִדּוֹת הַרְחֻמִּים, וְנִקְרָא אָב שֶׁל י"ב מִדּוֹת, וְהוּא מִדַּת א"ל¹⁴ הַמְרוּמָז לְבְּחִינַת חֶסֶד¹⁵ שָׁבוּ נִבְרָא הָעוֹלָם¹⁶.

¹³ ר"ל שִׁיכָח עֲנִינוּ מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, וְיָרֵב כַּח עֲנִינוּ הַשְּׁלֵמַת כּוֹוֶנַת הַבּוֹרָא בְּבְרִיאַת הָעוֹלָם, שֶׁהוּא עֲנִין הַתְּשׁוּבָה, שֶׁנִּבְרָא בְּשִׁבְלֵי שִׁיתְקָרִי רַחוּם וְחֲנוּן וְיִמְחֹל לְכָל הַשְּׂבִים, שֶׁהוּא עֲנִין הַמְקוּה, שֶׁמִּטְהַר אֶת הַלֵּב וּמַפְנֶה מַחֲשַׁבְתּוֹ מִכָּל עֲנִינוּ הַגִּשְׁמִיּוֹת.

¹⁴ עֵינִין עֶץ חַיִּים שֶׁעַר יג פ"ט: וְהֵם ע"ז הַסֵּדֶר, א"ל א', רַחוּם ב', וְחֲנוּן ג', אֶרֶךְ ד', אִפִּים ה', לִפִּי שְׁאֵרֶךְ אִפִּים מוֹרֶה עַל ב' מִדּוֹת יַחַד וְלִזֶּה לֹא אָמַר אֶרֶךְ אִף אֵלֶּא אִפִּים, וְרַב חֶסֶד ו', וְאִמֶּת ז', נוֹצַר חֶסֶד ח', לֹאֲלִפִּים ט', נוֹשֵׂא עוֹן י', וּפִשְׁעֵי י"א, וְחִטָּא י"ב, וְנִקָּה י"ג.

¹⁵ זוֹה"ק ח"ג ל, ב: א"ל בְּכָל אֶתֶר חֶסֶד הוּא, כִּמְה דָּאֵת אִמַּר (דְּבָרִים י, יז) 'הָאֵל הַגְּדוֹל', וְדָא נִהִירוּ דְּחִכְמָה עֲלָהָה.

Nissan is called חדש האביב, the “month of spring,” (Shemot 13:4), which stands for אב י”ב, “the father of 12.” This is because in this month, the first of the thirteen Divine attributes of compassion, which is referred to as the “father” of the other twelve attributes, becomes revealed. This is the attribute of א-ל, which hints to the concept of the Divine kindness with which the world was created. During this month in which the world’s creation came into fruition, those who return in *teshuvah* arouse Hashem's name א-ל, which is the first and “father” of the other attributes of Divine compassion. This first attribute is that of kindness, with which the world’s creation was initiated. (See Avot DeRabbi Natan 4:5)

ועל זה נקרא גם כן ראשון לחדשי השנה (שם יב, ב), שהוא בבחינת אב, בבחינת אל, ראשון ל”ג מדות¹⁶.

For this reason, Nissan is also called ראשון לחדשי השנה, "the first of the months of the year" (Shemot 12:2) since it is like a father (אב), which represents the first of the thirteen attributes of Divine compassion referred to as אל.

ונקרא חודש, לשון התחדשות, כמו אדם ששב בתשובה ונעשה כקטן שנולד בבחינת התחדשות.

This time is called חודש (a month), which comes from the word renewal (התחדשות) just as a person who does *teshuvah* becomes like a newborn. This hints to the concept of how the month of Nissan is auspicious for teshuva.

The Bat Ayin now explains the opening pesukim of Parashat Vayakhel

וזוהו ויקהל משה, רצונו לומר שמשה הכניסם בבחינת ויקהל גימטריא מקנה, בבחינת קומה, בבחינת תשובה, ונשלם בבחינת מלכות,

This is the meaning of the words ויקהל משה, “and Moshe gathered”: The deeper intention and meaning is that Moshe brought the concept of “ויקהל,” which is the *gematriya* of the word *mikvah* (מקוה), and represents the “Divine measurements” that symbolize the notion of *teshuvah*. Consequently, when Moshe brought the concept of teshuva to the people, the concept of Hashem’s kingship reached its perfected state because the attribute of justice was transformed into Divine compassion.

¹⁶ ועיין אבות דרבי נתן פרק רביעי מ”ה: העולם מתחלה לא נברא אלא בחסד, שנאמר (תהלים פט, ג) כי אמרתי עולם חסד יבנה שמים תכין אמונתך בהם’.

¹⁷ וראה עוד להלן פרשת שמייני בדרוש לפרשת החודש מה שכתב רבינו עוד עד”ז: ולזה ג”כ נקרא חודש ניסן חודש האביב (שמות כג, טו), כי בו רחם ה’ עלינו כרחם א”ב על בנים, ובכל דור ודור ובכל שנה ושנה אנו מצפים לישועתו שירחם עלינו בבחינת אב, פירוש אות א’ מרמז לבחינת נשמה, ואות ב’ מרמז לשני בחינות נפש רוח, וירחם עלינו בבחינת א”ב להאיר לנו י”ב חדשים באור אלהי מן י”ב מדות אל רחום וחנון וגוי כנ”ל, ולזה נקרא חודש האביב כנ”ל, כי בחודש הזה נמשך השפע בכללותו לכולם כו’.

ומרוּמָז בְּוִיקָהּל מֹשֶׁה גִּמְטְרִיָא מַלְכוּת, עַל יְדֵי בְּחִינַת מְקוֹה.

This concept is hinted to in the expression **"And Moshe gathered"** (ויקהל משה), which is also the **gematriya** of מלכות ("kingdom"). This teshuva is initiated through the **mikvah**, which also represents the notion of the Divine "measurements," or plan for creation that is fulfilled when one returns from sin in *teshuva* and transforms the darkness into light.

The influence of Shabbat

ומלמד מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל סֵדֶר הַתְּשׁוּבָה,

Moshe taught the people of Israel the order of proper *teshuva*.

'וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים' וגו', פִּירוּשׁ בְּחִינַת אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים, רְצוֹנוֹ לומר בְּחִינַת גְּשָׁמִים שֶׁנִּתְגַּשֵּׁם בָּהֶם הָאָדָם כָּל שֵׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה¹⁸.

The pasuk tells us **"And Moshe said 'These are the matters [of Shabbat] that Hashem commanded..."** The expression אלה הדברים ("These are the matters") refers to **"these material endeavors" that people are involved in with during the six days of the week** that cause them to forget Hashem. Although one is involved with them throughout the week, he should should cease to think about them when Shabbat comes.

עַל זֶה הַזִּהִיר הַפְּתוּב וְאָמַר 'שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קוֹדֶשׁ',

Regarding this, the pasuk warns us when it says, ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש, "Six days you shall work, and the seventh day should be holy for you."

פִּירוּשׁ כְּשֶׁתִּהְיוּ טְרוּדִים בְּבַחֲיוֹנוֹת גְּשָׁמִיּוֹת כָּל שֵׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה, עַל כָּל פְּנִים כְּשִׁיגִיעַ עֶרֶב שַׁבַּת תַּעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה, בְּחִינַת מְקוֹה, וּלְפָנוֹת כָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת הַגְּשָׁמִיּוֹת וַיִּהְיוּ קוֹדֶשׁ.

This means that, although you will be engaged in material matters during the six days of the week, at least when Erev Shabbat arrives, you should do *teshuvah*. This is represented by the attribute of the mikvah. Subsequently, one should remove his thoughts from materialism and be holy.

'קָחוּ מֵאֲתָכֶם תְּרוּמָה' וגו', פִּירוּשׁ וְאֵז נִשְׁלַם בְּחִינַת מַלְכוּת בְּשִׁלְיֻמוֹת, וְזֶהוּ אֲדָנִי בְּמִילּוּאוֹ, אֵלֶּיךָ דָּלִית נוֹן שְׁעוֹלָה גִּמְטְרִיָא תְּרוּמָה,

¹⁸ ר"ל בחינת ל"ט מלאכות החול הנלמדים מתיבות 'אלה הדברים' במסכת שבת דף ע"א, וראה לעיל הערה Error!

The pasuk continues **קחו מאתכם תרומה**. **This means that then**, after purifying oneself in the *mikvah* and purifying one's thoughts through removing his focus on material matters, **he will make Hashem's kingdom complete**. This is hinted to with Hashem's name **אדני** **when it is spelled in its full form, which is אל"ף, דל"ת, and נר"ן**. This is equal to the *gematriya* of the word **תרומה (donation)**. This represents the revelation of Hashem's kingdom. This means that, due to *teshuvah*, Hashem's *Malchut* (kingdom) is fully completed.

ואות יו"ד מן אֲדֹנָי עולה על ידי זה למעלה בבחינת חכמה, ועל ידי זה נעשה בחינת משכן.

The letter יו"ד of Hashem's name אדני, which wasn't counted above, **is exalted Above to the level of חכמה (wisdom), and this consequently makes the Mishkan**. This means, due to *teshuvah*, Hashem's concealed presence is revealed, and is elevated to its source (referred to as חכמה). This causes Hashem's presence to dwell among the Jewish nation, as it did within the Mishkan.

Hashem's presence rests upon the people when they recognize Hashem in creation

וזהו שאמר הכתוב, 'אלה פקודי המשכן משכן העדות', ופירש רש"י שנתממשן שני פעמים על ידי עונותיהן,

This is the meaning of that which the pasuk says, "These are the commandments [regarding the construction] of the Mishkan, the Mishkan of testimony." In this pasuk, the word for Mishkan (משכן) appears twice. **Rashi explains that this symbolizes how the temple was taken as collateral on two occasions due to the sins of the Jewish people.** At a literal level, Rashi means, "They were taken as a collateral (משכון) twice because of their sins." However, this aroused a question, as stated above, because it would be odd for the Torah be speaking in Aramaic? The Bat Ayin will now explain his insight into Rashi's comment.

רצונו לומר שבתחלה בשעת מתן תורה היו בהזדככות רב מאוד, עד שראו הקולות אנכי ולא יהיה וגו' בכל מקום¹⁹,

Rashi means that initially, before they sinned with the Golden Calf, at the time of the giving of the Torah the people were exceedingly refined to the point where they were able to see the sounds of Hashem's declaration "I am Hashem...do not have other gods" everywhere they looked.

רצונו לומר שראו בחינת אלהות בכל נברא ממש²⁰, ואז היה בחינת משכן בשלימות²¹.

¹⁹ עיין תיקוני סד, א: לא אשתכח אתר לעילא ותתא דלא מליל מניה, אפילו במלאכין כו', ולבתר מליל במלאכין, הדא הוא דכתיב (שמות כ, טו) 'וכל העם רואים את הקולות', דעליהו אתמר כי עוף השמים יוליך את הקול וכו'.

This means that they literally saw Godliness (Hashem's life-giving energy) in every creation. At that time, the Mishkan, which represents the resting of Hashem's presence upon the Jewish nation, was complete. When Hashem gave the Torah, the Jewish nation saw Hashem's presence in everything and, therefore, the *Shechinah* resided upon them.

ואחר כך כְּשֶׁחָטְאוּ נִסְתַּלְקָה הַשְּׂכִינָה מֵהֶם, וְנִחְרַב הַבְּחִינַת מִשְׁכָּן,

However, **after they sinned** with the golden calf, **Hashem's presence departed from them, and the characteristic of the Mishkan was destroyed.** This symbolizes how the Jewish people were unable to receive Hashem's presence once they sinned.

ואחר כך כְּשֶׁעָשׂוּ תְּשׁוּבָה חֲזְרָה בְּחִינַת מִשְׁכָּן הָעֵדוּת,

Afterwards, when they did *teshuvah*, the Mishkan of Testimony, which represented the resting of Hashem's presence among the Jewish people, returned.

רְצוֹנוֹ לומר הָעֵדוּת הוא מִלְּשׁוֹן 'עֲדָיִם מֵהַר חֹרֵב' (שמות לג, ו), לְשׁוֹן תְּכֵשִׁיט,

At this time, Hashem rested on them in an even greater way than before. **The word “testimony” (עֵדוּת) in the expression “the Mishkan of testimony” is from the expression עֲדָיִם מֵהַר חֹרֵב, which means “their finery from Har Chorev.” (Shemot 33:6) This expression denotes jewelery.** After the people had done *teshuvah*, Hashem commanded them to construct the Mishkan. In this pasuk that describes how the instructions to build the Mishkan came into fruition, the Mishkan is referred to as the *משכן העדות*, the “Mishkan of Testimony.” The word testimony, however, can also be referred to a decoration or jewel. The reason why the Mishkan is referred to here as the “Mishkan of finery” or the “Mishkan of jewelry” is to symbolize that

²⁰ ראה לעיל בפרשת בשלח ד"ה נבוכים הם: הנה עיקר התורה הוא שתהיה בבחינת פנים אל פנים כמו שהיתה בשעה שנתנה על הר סיני בבחינת פנים אל פנים, כמאמר הכתוב (דברים ה, ד) 'פנים בפנים דבר ה' עמכם', ופירש רש"י ז"ל דיבור אנכי ולא יהיה לך מלא את כל העולם, דלא הוה אתר דלא מלל עמהון (תיקו"ז סד, א), ופירוש לפירושם היינו שהיו אז ישראל בהזדככות כל כך עד שלא היה מקום שלא ראו שם אלהות, ובכל מקום שהסתכלו בכל נברא בעין שכלם בשורשו, מאין חיותו ומקורו, והבינו שכל חיותם הוא הבורא ב"ה, והוא מחיה ומהוה אותם בכל עת ורגע, ונשמתינו מופקדים בידו בכל רגע ורגע, והבינו באמת שתמיד עומדים אנחנו פנים בפנים עם חיותינו ומקורינו שהוא הבורא ב"ה, מלך מלכי המלכים הקב"ה, ובחינה זו היתה לישראל באמת בשעת מתן תורה, עד שלא היה אתר שלא נראה שם בחינת חיות אלהות.

²¹ ר"ל דעיקר בחינת המשכן, היא השראת השכינה בתוך הנבראים, וכמ"ש באלשיך עה"פ ושכנתי בתוכם, בתוך כל אחד ואחד.

when Hashem's presence rested upon the Jewish nation following their *teshuva*, it was in a more grand and beautiful manner.

וְזֶהוּ 'הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכָּן' שְׁנֵי פְעָמִים. 'מִשְׁכָּן הָעֵדוּת', כִּי בְּחִינַת הַשְּׁנִיָּה הוּא יְקָרָה מְאֹד,

This is why the word משכן is stated twice. In the first time that the expression is used, the Torah only uses the term משכן. However, in this instance, the Torah uses the expression משכן העדות, the **"Mishkan of Testimony," since the second instance** in which the Mishkan is mentioned refers to the time after they did *teshuva*, **which was very precious.**

כִּי בַּמָּקוֹם שֶׁבָּעָלִי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִים אֵין צַדִּיקִים גְּמוּרִים יְכוּלִּים לַעֲמֹד (ברכות לד:),

The reason why the second reference to the Mishkan that followed their *teshuva* was so precious is, **"for in the place where *baalei teshuva* stand, completely righteous tzaddikim are not able to stand."** (*Berachot 34b*)

עַל כֵּן יְקָרָא בְּחִינַת הַשְּׁנִיָּה בְּחִינַת עֵדוּת, בְּבְחִינַת תְּכַשִּׁיט יוֹתֵר מִן הָרִאשׁוֹן.

Therefore, the second reference of the Mishkan is called עדות, which **implies that it was more beautiful and decorative than the first.** We can now explain that when Rashi states, שנתמשכן, שני פעמים על ידי עונותיהן, it means that the *Shechinah* resided twice on the Jewish nation. Once was before they sinned, and they saw Hashem everywhere, and once again after they sinned and then did *teshuva*. According to this explanation, the word משכן isn't the Aramaic word for collateral. Rather, the word Mishkan refers to Hashem's presence.

Hashem accepted their teshuva because of Moshe's humility

'אֲשֶׁר פָּקַד עַל פִּי מֹשֶׁה', רְצוֹנוֹ לומר שְׁנַעֲשֶׂה עַל יְדֵי בְּחִינַת עֲנוּהָ, שֶׁהוּא בְּחִינַת מֹשֶׁה, כְּמֵאמַר הַכָּתוּב (במדבר יב, ג) 'וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנוּ מְאֹד',

The following words in the pasuk that state, **"that were commanded by the mouth of Moshe"** mean that this second residing of Hashem's presence upon the Jewish nation **was established with the attribute of humility, which was the attribute of Moshe, as the pasuk states, (Bamidbar 12:3) "the man Moshe was very humble."** This indicates that the *teshuva* of the Jewish people was accepted in the merit of Moshe's humility.

כִּי בָמָה הָיָה מִדַּת עֲנוּוֹתָיו שֶׁל מֹשֶׁה, שֶׁהָיָה עָנּוּ חֹסֵר יוֹד, אוֹתִיּוֹת עֵוֹן, רְצוֹנוֹ לֹמַר שֶׁהָיָה נוֹשֵׂא 'עֵוֹן' לְכָל מִי שֶׁחָטָא נִגְדּוּ,

In what way did Moshe display humility? The answer to this is found in **the word ענו**, humility, **which is missing a letter יוֹד**. Consequently, **it is spelled as ענו**, which is **the letters עון (sin)**. **This indicates that he would forgive those who sinned against him** (נושא עון), as it is the way of the humble to forgive those who offend them.

'נושא עון ועובר על פשע' (מיכה ז, יח) ראשי תיבות ענו,

This is like it states, **נושא עון ועובר על פשע, "bears iniquity, and removes rebellious sin" (Michah 7:18)**. The first letter of the each of the first three words in this expression are an acronym (ראשית תיבות) for עון (sin).

ובזכותו גם הקדוש ברוך הוא היה נושא עון לישראל ומחל להם על אותו עון,

In Moshe's merit, Hakadosh Baruch Hu also "bore" the sins of the People of Israel, and forgave them for sin of the golden calf.

והחזיר להם בחינת משכן שנית שהוא גדול מהראשון, כמאמר הכתוב (חגי ב, ט) 'גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון' כנ"ל.

Furthermore, in the merit of Moshe forgiving those who wronged him, **Hashem returned the "Mishkan"** that represented the resting of Hashem's presence upon the Jewish nation, **which was greater than the first. This is like it states (Chaggai 2:9) "The honor of this latter house will be greater than the honor of the first."**

The Shechinah resided among Klal Yisrael because of their teshuvah

וזהו שאמר 'עבודת הלוים' וגו', כי בחינת תשובה נקראת בחינת לוי, כדאיתא בזוהר (זח"ג קעח:) על 'ועבד הלוי הוא' (במדבר יח, כג), לוי אשלים לשמאלא²², עד כאן.

²² בזוה"ק שם: כיון דאתקדשו ישראל, ואשתלימו בדרגיהון, ואשתכחו ליואי בסטר שמאלא, כדין אשתלים ההוא פגימא דעלמא דמסטר שמאלא. ועל דא בעאן לאתדכאה ליואי, וכדין כלא אתכליל בימינא, ועלמא לא אתפגים. ובגין כך כתיב, 'ועבד הלוי הוא', 'הוא' אשלים לסטר שמאלא, 'הוא' אשלים לפגימו דעלמא, ואפילו ההוא סטרא דצפון דאשתאר חסר בעלמא, כד ברא קודשא בריך הוא עלמא, ליואה בארונא אשלים לכלא.

This is the meaning of that which the Torah states when it refers to the function of all the donations being to build the Mishkan “for **the word of the Levites.**” Thus far, we have explained that through sincere *teshuva* and recognizing Hashem’s involvement in creation, the Jewish nation causes Hashem’s presence to dwell among it. **The concept of *teshuva* is referred to as “the Levite,” as is found in comments of the Zohar (Zohar Chadash III 178b) on the pasuk “The Levite shall personally do the service...” (Bamidbar 18:23)** The Zohar explains, “**The Levite will complete/rectify the left side.**” This means that the Levite will complete, or fix, the deficiencies created by sin, which is associated with the left side of one’s heart.

פִּירוּשׁ לְוִי הוּא בְּחִינַת גְּבוּרָה, וְהוּא אֲשֵׁלִים לְשִׁמְאֵלָא, רְצוּנוֹ לומר שְׁתִּיקוֹן בְּחִינַת שְׁמַאל בְּחִינַת חֲשׂוּכָא, וְהַפֶּד לְנִהוּרָא,

The Zohar means that the Levites represent *gevurah* (the aspect of might or judgement), and “completes the left side of sin.” This means that they correct the left side and the darkness by transforming it into light through *teshuva*.

וְעָשָׂה תְּשׁוּבָה, וְזָכָה לְבְּחִינַת הוּא גִּמְטְרִיָּא י”ב,

He does *teshuva*, and merits to be referred to with the word הוא, which is the *gematriya* of 12.

רְצוּנוֹ לומר שְׁעַל יְדֵי שְׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה הַמְּשִׁיךְ בְּחִינַת הַחֶסֶד שֶׁיִּמְחֹל לוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל עֲוֹנוֹתָיו בְּשֵׁם א”ל,

This means that through *teshuva* he draws down Hashem's kindness so that Hashem will forgive him for his sins. This act of forgiveness is done **with the Divine name א”ל**, the first of the thirteen attributes of Divine compassion.

וּמִמֵּילָא נִמְשָׁךְ כָּל שְׂאֵר הִ”ב מְדוֹת הַרְחָמִים.

Inevitably, the other twelve attributes of compassion will come down too. The expression “And the Levite will personally do” (ועבד הלוי הוא), therefore, means that with *teshuva* that connects to the Divine attribute of forgiveness (א”ל), the other twelve (הוא) Divine attributes of compassion will be drawn down as well.

וְזֶה הָיָה בְּרֵאשׁ חֹדֶשׁ נִסָּן שֶׁהוּקָם הַמְּשָׁכֵן עַל יְדֵי בְּחִינַת תְּשׁוּבָה,

This happened on *rosh chodesh Nisan*, when the Mishkan was inaugurated with *teshuvah*.

In order to understand the next section, we must paraphrase the following passage from the Gemara (Shabbat 147b)

Rabbi Elazar ben Arach decided to live in a place that was devoid of Torah and presumably focused on material matters. As a result, he forgot the Torah that he learned... One time afterward, when he rose to read from the Torah, he read the words *החדש הזה לכם* ("this month shall be...") incorrectly as *החרש היה לבם* ("their hearts were deaf"). [He exchanged three letters, 'ר' for 'ב', 'י' for 'ד', and 'ז' for 'כ'. The Sages subsequently prayed for him, and he remembered his Torah knowledge.

וְנַעֲשֶׂה מִן מַה שֶּׁהָיָה בְּתַחֲלָה עַל יְדֵי הַחֲטָא 'הַחֲרֹשׁ הָיָה לָבָם' (שבת קמז:),²³

They accomplished that which was originally (i.e. they restored the Torah knowledge of Rabbi Elazar Ben Arach to that which it was before he forgot it) from the mistake of being drawn after materialism that is symbolized by the words "their hearts were deaf." Before *teshuva*, one is like a person whose heart is deaf.

רְצוֹנוֹ לומר שֶׁלָבָם נַעֲשֶׂה כְּחֲרֹשׁ שְׂאִינוֹ שׁוֹמֵעַ וְאִינוֹ מִבִּין בְּחִינַת אֱלֹהוֹת מַחֲמַת הַתְּגַשְׁמוֹת בְּהַבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה,

This means that the heart of such individuals becomes like a deaf person who doesn't hear or understand anything about Godly matters due to his being entrenched in the fading materialism of this world.

וְאַחֵר כִּדּוּשׁ עַל יְדֵי שֶׁעָשׂוּ תְּשׁוּבָה וְהוֹקֵם בְּחִינַת מְשֻׁכָּן נַעֲשֶׂה 'הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם' (שמות יב, ב),

However, **afterwards, through** doing *teshuva* and learning to see Hashem's involvement in all of creation as well as refocusing one's attention onto spiritual matters, it can be said that such individuals **"established the Mishkan,"** which is represented by the expression *החדש הזה לכם* – This month (in which the Mishkan was built) will be for you as the first of all the months..." (Shemot 12:2)

וְנִתְמַלֵּא הָאוֹתִיּוֹת ד' ז' כ' שֶׁהָיָה מִתְחַלְפִּים לָהֶם בְּרֵאשׁוֹנָה, וְנִתְתַּקְּנוּ אַחֵר כִּדּוּשׁ הָאוֹתִיּוֹת ד' ז' כ' גִּימְטְרִיָּא א"ל כַּנ"ל,

The letters 'ד', 'ז', and 'כ' that were initially recited incorrectly as 'ר', 'י', and 'ב' will then be filled and corrected, thus forming the *gematriya* of א-ל.

רְצוֹנוֹ לומר שֶׁעַל יְדֵי שֵׁם א"ל נִתְגַּלָּה לָהֶם אור אֱלֹקִי לְרֵאוֹת וּלְהִבִּין בְּאוֹתִיּוֹת ד' ז' כ', וְלִקְרוֹת כְּרֵאוֹי הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם בְּקִדּוּשָׁה וּבִטְהָרָה.

²³ בגמ' שם: רבי אלעזר בן ערך איקלע להתם, אימשיך בתרייהו, איעקר תלמודיה, כי הדר אתא קם למיקרי בספרא בעא למיקרא 'החדש הזה לכם', אמר 'החרש היה לבם', בעו רבנן רחמי עליה והדר תלמודיה.

This means that with the name א"ל that represents *teshuva*, the Divine light became revealed to him so that he could recognize the letters ד' ז' כ' and read the words properly as החדש הזה לכם with holiness and purity.

יְהִי רָצוֹן שְׁנִזְכָּה לְזֶה אֱמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

May it be His will that we merit such *teshuva*, enlightenment, and Hashem's presence, Amen.